

З ДОСВІДУ ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ "СОЦІАЛЬНА РОБОТА"

СОПІВНИК І. В., доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри
соціальної роботи та реабілітації

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: sopivnyk_i@nubip.edu.ua

ШИНКАРУК О. В., кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри філософії та міжнародної комунікації

Національний університету біоресурсів і природокористування України

E-mail: aleksandra.shyn5@gmail.com

Анотація. У статті розкрито спільне аксіологічне поле академічної доброчесності та професійної соціальної роботи, яке включає такі основні цінності як повага, довіра, чесність, справедливість, соціальна відповідальність, гідність, професійність, законність. Здійснено контент-аналіз відомостей самооцінювання освітніх програм першого, другого та третього рівнів вищої освіти зі спеціальності «Соціальна робота», які подані на акредитацію до Національної агенції із забезпечення якості вищої освіти. Результати аналізу свідчать, що основними шляхами формування академічної доброчесності є: розробка відповідних документів у закладах вищої освіти (Стратегії, Кодекси, Положення); інформування здобувачів вищої освіти про необхідність дотримання академічної доброчесності; використання спеціалізованих сервісів перевірки робіт (Unicheck, StrikePlagirism та ін.); розміщення відповідної інформації на електронних ресурсах університетів та в навчально-методичній літературі; організація заходів присвячених формуванню академічної доброчесності (семінари, конференції, лекції, інтерактивні ігри, тренінги, вебінари, панельні дискусії); участь у проектах щодо формування академічної доброчесності (напр. «Сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP)»); підписання Декларацій та Присяг про дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти та НПП; функціонування Школи академічної доброчесності; розміщення кваліфікаційних робіт у репозитарії закладів вищої освіти; введення до навчальних планів спеціальних освітніх компонентів.

Ключові слова: доброчесність, академічна доброчесність, етичні принципи, досвід формування академічної доброчесності, здобувачі спеціальності «соціальна робота».

Актуальність (Introduction). Після підписання Болонської декларації у Бергені в 2005 році Україна увійшла до Європейського простору вищої освіти. Це означає, що українська система вищої освіти відповідає принципам і стандартам Європейського простору вищої освіти. Одним із важливих елементів культури європейської вищої освіти є академічна доброчесність усіх учасників освітнього процесу. Тому вивчення досвіду формування академічної доброчесності, імплементація його в освітню

практику університетів є сьогодні на часі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій (Analysis of recent researches and publications). У процесі дослідної роботи здійснено аналіз відомостей самооцінювання поданих на акредитаційну експертизу у 2020-2022 роках до Національної агенції із забезпечення якості вищої освіти освітньо-професійних програм (із них 10 – першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та

10 – другого (магістерського) рівня вищої освіти) та освітньо-наукові програми третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти зі спеціальності «Соціальна робота».

Методи (Methods). З метою вивчення особливостей формування академічної доброчесності здобувачів спеціальності «Соціальна робота» застосовано метод контент-аналізу відомостей самооцінювання освітніх програм. За допомогою методу контент-аналізу виявлено та структуровано освітні практики формування академічної доброчесності здобувачів вищої освіти.

Результати (Results).

Формування академічної доброчесності майбутніх соціальних працівників має свої особливості, що пов'язано із специфікою спеціальності «Соціальна робота». Ці особливості полягають у спільному аксіологічному полі, де знаходяться цінності поваги, довіри, чесності, справедливості, соціальної відповідальності, гідності, професійності, верховенства права. Академічна доброчесність передбачає дотримання етичних принципів перелічених вище, а також доброчесності, правдивості, прозорості, законності, сумлінності та ін. У свою чергу професійна діяльність фахівця із соціальної роботи базується на цих самих цінностях-принципах. Фахівці із соціальної роботи ґрунтують свою професійну діяльність на побудові довірливих відносин із колегами та отримувачами соціальних послуг, поважають гідність і права кожної людини не залежно від її статусу чи обставин у яких вона опинилася, створюють умови для рівних можливостей для усіх (інклюзія), забезпечуючи соціальну справедливість, здійснюють свою професійну діяльність дотримуючись етичних норм і стандартів.

Важливо, щоб етичні норми та відповідні цінності розвивалися у майбутніх соціальних працівників як під час професійної підготовки у закладах ви-

щої освіти, так і впродовж життя засобами неформальної та інформальної освіти.

З метою виявлення освітніх практик формування академічної доброчесності здобувачів спеціальності «Соціальна робота» застосовано метод контент-аналізу. Результати аналізу відомостей самооцінювання освітньо-професійних програм спеціальності «Соціальна робота» [1] свідчать, що основними шляхами формування академічної доброчесності є:

- розробка відповідних документів у ЗВО (Стратегії, Кодекси, Положення) [1-28];
- інформування науково-педагогічними працівниками під час занять здобувачів вищої освіти про необхідність дотримання академічної доброчесності [1, 2, 3, 4, 5, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 17, 20, 25, 26];
- використання спеціалізованих сервіс перевірки робіт, зокрема UNICHECK [1, 3, 4, 5, 6, 8, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27], StrikePlagirism [2, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 20, 21, 26], EduBirdie, Plag.com.ua [3], Advengo Plagiatus, AntiPlagiarism;
- розміщення відповідної інформації на електронних ресурсах університетів та в навчально-методичній літературі [1, 3, 4, 7, 9, 10, 14, 16, 21, 22, 27];
- проходження сертифікованих тренінгів і семінарів науково-педагогічними працівниками з питань академічної доброчесності [1, 6, 11];
- функціонування постійно діючої комісії з академічної доброчесності [5];
- введення до навчальних планів спеціальних освітніх компонентів, наприклад «Університетська освіта та академічне письмо» [5], «Вступ до спеціальності з основами академічної доброчесності» [6], «Основи академічної доброчесності» [10], «Академічна доброчесність як інструмент забезпечення якості вищої освіти» [14, 25];

- участь у проектах щодо формування академічної доброчесності, зокрема «Сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP)» [1, 6, 7, 8, 11, 19, 26], «Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти» [7, 17, 21];
- організація заходів присвячених формуванню академічної доброчесності (інтерактивні ігри, тренінги, вебінари, семінари, конференції, відкриті лекції, панельні дискусії) [1, 2, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 15, 19, 21, 23, 26, 27];
- підписання Декларації про дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти та НПП [2, 6, 12, 13, 19, 23, 26, 27], Присяги [12];
- проведення Тижнів академічної доброчесності [21];
- функціонування Школи академічної доброчесності [3, 4, 6, 13, 14, 19, 23, 25];
- проходження курсів підвищення кваліфікації НПП та здобувачами [1, 7, 21];
- проведення семінарів із здобувачами з питань написання наукових і навчальних робіт, опису джерел та оформлення цитувань [3, 12, 16, 18];
- функціонування мережевого сервісу відкритого доступу «Інституційний репозитарій» (відкритого цифрового архіву інтелектуальної творчості науковців – «IRPNU») [5];
- залучення працівників бібліотеки [5, 17, 18, 27], юридичної служби [5, 27], студентського самоврядування [17];
- функціонування «Телефону довіри» та «Гаряча лінія з ректором» [6];
- розміщення кваліфікаційних робіт у репозитарії закладу вищої освіти [10, 12, 16, 18, 20, 27];
- використання аудиторії, обладнаних відеокамерами під час проведення контрольних заходів [13, 23];
- введення до структури силябусів освітніх компонентів рубрики «Забезпечення виконання принципів академічної доброчесності» [14];

- застосування методів навчання, які унеможливають порушення академічної доброчесності (написання есе, аналітичних звітів, виконання ІНДР) [14], а також добір тематик для індивідуальних навчальних та кваліфікаційних робіт, творчих завдань, які унеможливають плагіат, перевірка продуктів наукової праці на антиплагіат [1, 22, 26];
- функціонування комітетів з етики наукових досліджень [21];
- створення вебсторінки «Академічна доброчесність» [21, 26];
- ознайомлення здобувачів з Європейською хартією дослідників [22];
- комп'ютерне тестування здобувачів з автоматичним оцінюванням роботи [23];
- розвиток взаємної довіри й поваги між учасниками освітнього процесу [27].

Висновки і перспективи (Discussion). Отже, результати контент-аналіз відомостей самооцінювання освітніх програм підготовки фахівців вищої освіти зі спеціальності «Соціальна робота», які подані на акредитацію до Національної агенції із забезпечення якості вищої освіти свідчить, що основними шляхами формування академічної доброчесності є: розробка відповідних документів у закладах вищої освіти (Стратегії, Кодекси, Положення); інформування здобувачів вищої освіти про необхідність дотримання академічної доброчесності; використання спеціалізованих сервісів перевірки робіт (Unicheck, StrikePlagirism та ін.); розміщення відповідної інформації на електронних ресурсах університетів та в навчально-методичній літературі; організація заходів присвячених формуванню академічної доброчесності (семінари, конференції, лекції, інтерактивні ігри, тренінги, вебінари, панельні дискусії); участь у проектах щодо формування академічної доброчесності (напр. «Сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP)»); підписання Деклара-

цій та Присяг про дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти та НПП; функціонування Школи академічної доброчесності; розміщення кваліфікаційних робіт у репозитарії закладів вищої освіти; введення до навчальних планів спеціальних освітніх компонентів.

Список використаних джерел

1. Освітньо-професійна програма першого бакалаврського рівня вищої освіти «Соціальна робота». Західноукраїнський національний університет. Відомості самооцінювання. URL: <https://public.naqa.gov.ua/v1/form-se/8169/view>

2. Освітньо-професійна програма першого бакалаврського рівня вищої освіти «Соціальна педагогіка». Львівський національний університет імені Івана Франка. Відомості самооцінювання. URL: <https://public.naqa.gov.ua/v1/form-se/7487/view>

3. Освітньо-професійна програма першого бакалаврського рівня вищої освіти «Соціальна робота». Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». Відомості самооцінювання. URL: <https://public.naqa.gov.ua/v1/form-se/8254/view>

4. Освітньо-професійна програма першого бакалаврського рівня вищої освіти «Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Практична психологія». Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». Відомості самооцінювання. URL: <https://public.naqa.gov.ua/v1/form-se/7559/view>

5. Освітньо-професійна програма першого бакалаврського рівня вищої освіти «Соціальна робота (Соціальна педагогіка)». Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка. Відомості самооцінювання. URL:

<https://public.naqa.gov.ua/v1/form-se/7799/view>

6. Освітньо-професійна програма першого бакалаврського рівня вищої освіти «Соціальна робота». Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Відомості самооцінювання. URL:

<https://public.naqa.gov.ua/v1/form-se/7839/view>

7. Освітньо-професійна програма першого бакалаврського рівня вищої освіти «Соціальна робота». Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет». Відомості самооцінювання. URL: <https://public.naqa.gov.ua/v1/form-se/5407/view>

8. Освітньо-професійна програма першого бакалаврського рівня вищої освіти «Соціальна робота». Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна. Відомості самооцінювання. URL: <https://public.naqa.gov.ua/v1/form-se/5138/view>

9. Освітньо-професійна програма першого бакалаврського рівня вищої освіти «Соціальна робота». Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія. Відомості самооцінювання. URL: <https://public.naqa.gov.ua/v1/form-se/4821/view>

10. Освітньо-професійна програма першого бакалаврського рівня вищої освіти «Соціальна педагогіка». Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка. Відомості самооцінювання. URL: <https://public.naqa.gov.ua/v1/form-se/3995/view>

11. Освітньо-професійна програма другого магістерського рівня вищої освіти «Соціальна робота». Західноукраїнський національний університет. Відомості самооцінювання. URL: <https://public.naqa.gov.ua/v1/form-se/4968/view>

12. Освітньо-професійна програма другого магістерського рівня вищої освіти «Соціальна робота». Національний університет «Києво-Могилянська академія». Відомості самооцінювання. URL:

<https://public.naqg.gov.ua/v1/form-se/6968/view>

13. Освітньо-професійна програма другого магістерського рівня вищої освіти «Соціальна робота». Київський університет імені Бориса Грінченка. Відомості самооцінювання. URL:

<https://public.naqg.gov.ua/v1/form-se/5044/view>

14. Освітньо-професійна програма другого магістерського рівня вищої освіти «Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Практична психологія». Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». Відомості самооцінювання. URL:

<https://public.naqg.gov.ua/v1/form-se/6791/view>

15. Освітньо-професійна програма другого магістерського рівня вищої освіти «Соціально-психологічна реабілітація». Львівський національний університет імені Івана Франка. Відомості самооцінювання. URL:

<https://public.naqg.gov.ua/v1/form-se/4484/view>

16. Освітньо-професійна програма другого магістерського рівня вищої освіти «Соціально-психологічна реабілітація». Національний університет біоресурсів і природокористування України. Відомості самооцінювання. URL:

<https://public.naqg.gov.ua/v1/form-se/2663/view>

17. Освітньо-професійна програма другого магістерського рівня вищої освіти «Соціальна робота». Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. Відомості самооцінювання. URL:

<https://public.naqg.gov.ua/v1/form-se/4566/view>

18. Освітньо-професійна програма другого магістерського рівня ви-

щої освіти «Соціальна робота (Соціальна педагогіка)». Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка. Відомості самооцінювання. URL:

<https://public.naqg.gov.ua/v1/form-se/2629/view>

19. Освітньо-професійна програма другого магістерського рівня вищої освіти «Соціальна педагогіка». Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Відомості самооцінювання. URL:

<https://public.naqg.gov.ua/v1/form-se/7664/view>

20. Освітньо-професійна програма другого магістерського рівня вищої освіти «Соціальна робота». Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Відомості самооцінювання. URL:

<https://public.naqg.gov.ua/v1/form-se/4730/view>

21. Освітня програма третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти «Соціальна робота». Волинський національний університет імені Лесі Українки. Відомості самооцінювання. URL:

<https://public.naqg.gov.ua/v1/form-se/7110/view>

22. Освітня програма третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти «Соціальна робота з дітьми та молоддю». Інститут проблем виховання Національної академії педагогічних наук України. Відомості самооцінювання. URL:

<https://public.naqg.gov.ua/v1/form-se/4248/view>

23. Освітня програма третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти «Соціальна робота». Київський університет імені Бориса Грінченка. Відомості самооцінювання. URL:

<https://public.naqg.gov.ua/v0/form-se/2274/view>

24. Освітня програма третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти «Соціальна робота». Київський націона-

льний університет імені Тараса Шевченка. Відомості самооцінювання. URL: <https://public.naqa.gov.ua/v0/form-se/2189/view>

25. Освітня програма третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти «Соціальна робота». Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». Відомості самооцінювання. URL: <https://public.naqa.gov.ua/v1/form-se/4130/view>

26. Освітня програма третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти «Соціальна робота». Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. Відомості самооцінювання. URL: <https://public.naqa.gov.ua/v1/form-se/4311/view>

27. Освітня програма третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти «Соціальна робота». Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. Відомості самооцінювання. URL: <https://public.naqa.gov.ua/v1/form-se/8109/view>

28. Освітня програма третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти «Соціальна робота». Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Відомості самооцінювання. URL: <https://public.naqa.gov.ua/v1/form-se/4022/view>

References

1. Educational and professional program of the first bachelor's level of higher education «Social work». West Ukrainian National University. Self-assessment information. URL: <https://public.naqa.gov.ua/v1/form-se/8169/view>

2. Educational and professional program of the first bachelor's level of higher education «Social pedagogy». Ivan Franko National University of Lviv. Self-assessment information. URL: <https://public.naqa.gov.ua/v1/form-se/7487/view>

3. Educational and professional program of the first bachelor's level of higher education «Social work». Luhansk Taras Shevchenko National University. Self-assessment information. URL: <https://public.naqa.gov.ua/v1/form-se/8254/view>

4. Educational and professional program of the first bachelor's level of higher education «Social work. Social pedagogy. Practical psychology». Luhansk Taras Shevchenko National University. Self-assessment information. URL: <https://public.naqa.gov.ua/v1/form-se/7559/view>

5. Educational and professional program of the first bachelor's level of higher education «Social work (Social pedagogy)». Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University. Self-assessment information. URL: <https://public.naqa.gov.ua/v1/form-se/7799/view>

6. Educational and professional program of the first bachelor's level of higher education «Social work». Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. Self-assessment information. URL: <https://public.naqa.gov.ua/v1/form-se/7839/view>

7. Educational and professional program of the first bachelor's level of higher education «Social work». Uzhhorod National University. Self-assessment information. URL: <https://public.naqa.gov.ua/v1/form-se/5407/view>

8. Educational and professional program of the first bachelor's level of higher education «Social work». V. N. Karazin Kharkiv National University. Self-assessment information. URL: <https://public.naqa.gov.ua/v1/form-se/5138/view>

9. Educational and professional program of the first bachelor's level of higher education «Social work». Khmelnytskyi Humanitarian and Pedagogical Academy. Self-assessment information. URL: <https://public.naqa.gov.ua/v1/form-se/4821/view>

10. Educational and professional program of the first bachelor's level of

higher education «Social pedagogy». T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium». Self-assessment information. URL: <https://public.naqa.gov.ua/v1/form-se/3995/view>

11. Educational and professional program of the second master's level of higher education «Social work». West Ukrainian National University. Self-assessment information. URL: <https://public.naqa.gov.ua/v1/form-se/4968/view>

12. Educational and professional program of the second master's level of higher education «Social work». National University of Kyiv-Mohyla Academy. Self-assessment information. URL: <https://public.naqa.gov.ua/v1/form-se/6968/view>

13. Educational and professional program of the second master's level of higher education «Social work». Borys Grinchenko Kyiv University. Self-assessment information. URL: <https://public.naqa.gov.ua/v1/form-se/5044/view>

14. Educational and professional program of the second master's level of higher education «Social work. Social pedagogy. Practical psychology». Luhansk Taras Shevchenko National University. Self-assessment information. URL: <https://public.naqa.gov.ua/v1/form-se/6791/view>

15. Educational and professional program of the second master's level of higher education «Social and psychological rehabilitation». Ivan Franko National University of Lviv. Self-assessment information. URL: <https://public.naqa.gov.ua/v1/form-se/4484/view>

16. Educational and professional program of the second master's level of higher education «Social and psychological rehabilitation». National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. Self-assessment information. URL: <https://public.naqa.gov.ua/v1/form-se/2663/view>

17. Educational and professional program of the second master's level of higher education «Social work». Odesa

I.I. Mechnikov National University. Self-assessment information. URL: <https://public.naqa.gov.ua/v1/form-se/4566/view>

18. Educational and professional program of the second master's level of higher education «Social work (Social pedagogy)». Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University. Self-assessment information. URL: <https://public.naqa.gov.ua/v1/form-se/2629/view>

19. Educational and professional program of the second master's level of higher education «Social pedagogy». Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. Self-assessment information. URL: <https://public.naqa.gov.ua/v1/form-se/7664/view>

20. Educational and professional program of the second master's level of higher education «Social work». Municipal establishment «Kharkiv Humanitarian-Pedagogical Academy» of the Kharkiv Regional Council. Self-assessment information. URL: <https://public.naqa.gov.ua/v1/form-se/4730/view>

21. Educational program of the third (educational and scientific) level of higher education «Social work». Lesya Ukrainka Volyn National University. Self-assessment information. URL: <https://public.naqa.gov.ua/v1/form-se/7110/view>

22. Educational program of the third (educational and scientific) level of higher education «Social work with children and youth». Institute of Problems on Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine. Self-assessment information. URL: <https://public.naqa.gov.ua/v1/form-se/4248/view>

23. Educational program of the third (educational and scientific) level of higher education «Social work». Borys Grinchenko Kyiv University. Self-assessment information. URL: <https://public.naqa.gov.ua/v0/form-se/2274/view>

24. Educational program of the third (educational and scientific) level of higher education «Social work». Taras Shevchenko National University of Kyiv. Self-assessment information. URL:

<https://public.naq.gov.ua/v0/form-se/2189/view>

25. Educational program of the third (educational and scientific) level of higher education «Social work». Luhansk Taras Shevchenko National University. Self-assessment information. URL: <https://public.naq.gov.ua/v1/form-se/4130/view>

26. Educational program of the third (educational and scientific) level of higher education «Social work». Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University. Self-assessment information. URL: <https://public.naq.gov.ua/v1/form-se/4311/view>

27. Educational program of the third (educational and scientific) level of higher education «Social work». Pavlo Ty-chyna Uman State Pedagogical University. Self-assessment information. URL: <https://public.naq.gov.ua/v1/form-se/8109/view>

28. Educational program of the third (educational and scientific) level of higher education «Social work». Municipal establishment «Kharkiv Humanitarian-Pedagogical Academy» of the Kharkiv Regional Council. Self-assessment information. URL: <https://public.naq.gov.ua/v1/form-se/4022/view>

FROM THE EXPERIENCE OF FORMING THE ACADEMIC CHARITY OF SOCIAL WORK SPECIALISTS

Sopivnyk I. V., Shynkaruk O. V.

Abstract. *The article reveals the common axiological field of academic integrity and professional social work, which includes such basic values as respect, trust, honesty, justice, social responsibility, dignity, professionalism, legality. A content analysis of the self-assessment information of educational programs of the first, second and third levels of higher education in the specialty "Social work", which were submitted for accreditation to the National Agency for Quality Assurance of Higher Education, was carried out. The results of the analysis show that the main ways of forming academic integrity are: development of relevant documents in institutions of higher education (Strategies, Codes, Regulations); informing students of higher education about the need to observe academic integrity; use of specialized work verification services (Unicheck, StrikePlagirism, etc.); placement of relevant information on electronic resources of universities and in educational and methodological literature; organization of events dedicated to the formation of academic integrity (seminars, conferences, lectures, interactive games, trainings, webinars, panel discussions); participation in projects related to the formation of academic integrity (e.g. "Promotion of academic integrity in Ukraine (SAIUP)"); signing of Declarations and Oaths on compliance with academic integrity by education seekers and NPPs; functioning of the School of Academic Integrity; placement of qualification papers in the repository of higher education institutions; introduction of special educational components to curricula.*

Keywords: *integrity, academic integrity, ethical principles, experience of formation of academic integrity, applicants of the «social work» specialty.*